

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในของสำนักงานบริการ ซึ่งเป็นสำนักงานบริการที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 แห่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อให้การจัดการสำนักงานมีความเหมาะสมกับกิจกรรมและพื้นที่
 2. เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบที่สร้างบรรยากาศภายในสำนักงานพึงประสงค์
- ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารแนวคิดทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กร
- 1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดสรรพื้นที่
- 1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

2. โครงสร้างองค์กร

- 2.1 ความหมายของโครงสร้างองค์กร
- 2.2 ประเภทขององค์กร

3. การจัดสรรพื้นที่

- 3.1 ความหมายของการจัดสรรพื้นที่
- 3.2 ความสำคัญของพื้นที่ใช้สอย

4. ความพึงพอใจ

- 4.1 ความหมายของความพึงพอใจ
- 4.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ

5. สำนักงานบริการ

5.1 ความหมายของสำนักงานบริการ

6. การออกแบบตกแต่งภายใน

6.1 การออกแบบตกแต่งภายในสำนักงานบริการโดยทั่วไปในปัจจุบัน

6.2 สภาพแวดล้อมของสำนักงาน

6.3 หลักการจัดองค์ประกอบพื้นฐานในการออกแบบสถาปัตยกรรม

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้างานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ทั้งสิ้น 2 ทฤษฎีหลัก ดังนี้

1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กร

องค์กร คือ โครงสร้างที่ได้จัดขึ้นตามกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเข้าร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย และยังเป็นหน่วยสังคม (a social unit) หรือกลุ่มบุคคล (human grouping) ซึ่งตั้งขึ้นอย่างจงใจมิใช่บังเอิญ เพื่อจะได้ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่แน่นอนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง องค์กร หรือหน่วยของสังคมที่ประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่ทำงานในหน้าที่ หรือบทบาท และมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันเข้าร่วมมือดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เรียกว่ามีการกระทำที่ร่วมมือกัน เพื่อให้ผลงานของแต่ละบุคคลนั้นส่งผลร่วมกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ได้ โดยทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะอยู่ภายใต้การจักระเบียบ (Organized) ที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยมีข้อบังคับ ระเบียบ วินัย ต่าง ๆ องค์กรจึงอาจมีความหมายอย่างสั้น ๆ ได้ว่าเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมที่รวมประกอบขึ้นมาเป็นหน่วย

เบลลา และ สกอตต์ (Blau and Scott, 1962) ได้แบ่งประเภทขององค์กร ตามลักษณะของผู้รับบริการจากองค์กรออกเป็น 4 แบบ คือ

1. องค์กรที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual benefit association) เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นเพื่อให้ประโยชน์แก่สมาชิก และสมาชิกเป็นผู้รับผลประโยชน์จากองค์กร เช่น พรรคการเมือง สมาคมศิษย์เก่า องค์กรทหารผ่านศึก เป็นต้น

2. องค์กรทางธุรกิจ (Business organization) เป็นองค์กรที่มุ่งผลกำไรและผลประโยชน์ของเจ้าของธุรกิจเป็นหลัก เช่น ธนาคาร บริษัทประกันภัย ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท และร้านค้า
3. องค์กรเพื่อบริการ (Service organization) เป็นองค์กรที่มุ่งในด้านบริการต่อลูกค้า ลูกค้าเป็นผู้ได้รับประโยชน์ เช่น โรงพยาบาล สถานศึกษา เป็นต้น
4. องค์กรเพื่อประชาชน (Commonweal organization) เป็นองค์กรที่มีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้รับผลประโยชน์ เช่น กระทรวง ทบวง กรม กองของทางราชการ กองทัพต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นต้น (กัญญา สาทร, 2543)

1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดสรรพื้นที่

การจัดสรรพื้นที่จำเป็นจะต้องจัดสรรตามความต้องการของพื้นที่ใช้สอย เพื่อช่วยให้ความชัดเจน และช่วยในการตัดสินใจ โดยพื้นฐานการจัดสรรพื้นที่ที่ไม่ทำให้แออัดจนเกินไป ฉะนั้นในการจัดสรรพื้นที่ในที่นี้จึงจำเป็นจะต้องพิจารณาถึงสภาพจริงของพื้นที่ดังกล่าว ทั้งที่มีขนาดเล็กไปใหญ่ ซึ่งบางทีพื้นที่เพียงจุดเล็ก ๆ ก็อาจจะสามารถดึงดูดให้ผู้ใช้หันมาให้ความสำคัญกับพื้นที่จุดเล็กๆ นี้ เป็นพิเศษ ยกตัวอย่างเช่น การจัดมุมเล็กๆ มุมหนึ่งของบริเวณห้องให้มีลูกเล่นของชั้นหนังสือ ที่มีความสมดุลกับชุดโต๊ะ-เก้าอี้เล็กๆ ก็ทำให้มีความน่าสนใจและก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าปล่อยให้พื้นที่ว่างๆ ไว้อย่างไม่ได้ทำอะไร เนื่องจากการรู้จักจัดสรรสภาพของพื้นที่ให้มีความน่าอยู่ น่าใช้ และยังถือได้ว่าเป็นการลดความต้องการของขนาดในพื้นที่ใช้สอยได้อีกทางหนึ่ง ทำให้พื้นที่เล็ก ๆ นี้ไม่ถูกทิ้งไว้ให้เสียเปล่า (บัณฑิต จุลาสัย, 2539)

1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือลบ ซึ่งเป็นผลจากงานและปัจจัยแวดล้อมต่างๆ หากบุคคลได้รับความพึงพอใจสูงก็จะทำให้บุคคลนั้น สามารถที่จะอุทิศแรงกายแรงใจเพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มกำลังความสามารถจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และความพึงพอใจตามความหมายของพจนานุกรมทางด้านจิตวิทยายังหมายถึง ความรู้สึกของผู้ที่มารับบริการต่อสถานบริการตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปติดต่อขอรับบริการในสถานบริการนั้นๆ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก รัก ชอบ ยินดี เต็มใจ หรือมีเจตคติที่ดีของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อได้รับผลตอบแทนองความต้องการ ทั้งด้านวัตถุและด้าน

จิตใจ ความพึงพอใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติของบุคคลอันเนื่องมาจากสิ่งเร้า และสิ่งจูงใจ ซึ่งจะปรากฏออกมาทางพฤติกรรม โดยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการทำกิจกรรมต่างๆ ของบุคคล” (พิณ, 2529 และอัจฉนา, 2534)

“ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง หรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น หากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง” (ชรีณี เดชจินดา, 2535)

“พฤติกรรมเกี่ยวกับความพึงพอใจของมนุษย์คือความพยายามที่จะขจัดความตึงเครียดหรือความกระวนกระวาย หรือภาวะไม่ได้คุณภาพในร่างกายซึ่งเมื่อมนุษย์สามารถขจัดสิ่งต่างๆ ดังกล่าวได้แล้ว มนุษย์ย่อมได้รับความพึงพอใจในสิ่งที่ตนต้องการ” (เสกสิทธิ์, 2544)

จากความหมายของความพึงพอใจดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยม และประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลเคยได้รับ ซึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้นได้ ซึ่งระดับความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไป ในความพึงพอใจของแต่ละบุคคลนั้น จะสามารถแสดงออกมาในรูปแบบของลักษณะทางพฤติกรรมได้ด้วย โดยเป็นการบ่งบอกให้คนรอบข้างรับรู้ได้ในระดับหนึ่งว่าบุคคลนั้นเกิดความรู้สึกพึงพอใจมากน้อยเพียงใด

2. โครงสร้างองค์กร

2.1 ความหมายของโครงสร้างองค์กร

องค์กรแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. องค์กรทางสังคม
2. องค์กรทางราชการ
3. องค์กรทางเอกชน

องค์กร หมายถึง การรวมตัวกันของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการทำกิจกรรม หรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาศัยกระบวนการจัดโครงสร้างของกิจกรรมหรืองานนั้นออกเป็นประเภทต่างๆ เพื่อแบ่งงานให้แก่สมาชิกในองค์กรดำเนินการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

โครงสร้างองค์กร หมายถึง ผังที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของการทำงานตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้แบ่งงานกันไว้อย่างชัดเจน รวมไปถึงระบบการติดต่อสื่อสาร และอำนาจบังคับบัญชาที่เชื่อมต่อกันและกลุ่มคนเข้าด้วยกัน เพื่อทำงานร่วมกัน จนบรรลุเป้าหมายองค์กร ลักษณะที่สำคัญประกอบด้วย การแบ่งงานกันทำ และการประสานงานการปฏิบัติเข้าด้วยกัน

ดังนั้น โครงสร้างองค์กรจึงเป็น โครงสร้างที่ได้จัดขึ้นตามกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเข้าร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย และยังเป็นหน่วยสังคม (a social unit) หรือกลุ่มบุคคล (human grouping) ซึ่งตั้งขึ้นอย่างจงใจมิใช่บังเอิญ เพื่อจะได้ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่แน่นอนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง องค์กร หรือหน่วยของสังคมที่ประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่ทำงานในหน้าที่ หรือบทบาท และมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันเข้าร่วมมือดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เรียกว่ามีการกระทำที่ร่วมมือกัน เพื่อให้ผลงานของแต่ละบุคคลนั้นส่งผลร่วมกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ได้

2.2 ประเภทขององค์กร

ในประเทศไทยนี้มีองค์กรอยู่หลากหลายประเภท ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ซึ่งแต่ละองค์กรจะต้องคำนึงถึงรูปลักษณะของตัวเององค์กรเองว่าเป็นไปในแนวทางใด ตามลักษณะขององค์กรดังต่อไปนี้

1. องค์กรแบบปฐมภูมิ และองค์กรแบบทุติยภูมิ

- องค์กรแบบปฐมภูมิ (Primary Organization)
องค์กรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ครอบครัว เพื่อน
- องค์กรแบบทุติยภูมิ (Secondary Organization)
องค์กรที่เกิดขึ้นด้วยบทบาท หน้าที่ เหตุผล เช่น ธุรกิจ

2. องค์กรแบบมีรูปแบบ และองค์กรแบบไร้รูปแบบ

- องค์กรแบบมีรูปแบบ (Formal Organization)

องค์กรที่มีโครงสร้างอย่างมีรูปแบบ มีกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน หรือองค์กรทางราชการ หรือการบริหารจากบนลงล่าง (Top-down Management) หรือการบริหารแบบแนวตั้ง (Vertical) องค์ประกอบที่สำคัญขององค์กรแบบมีรูปแบบ ได้แก่

1. การแบ่งระดับชั้นสายการบังคับบัญชา (Hierarchy)

การบริหารระดับต้น (Lower Management)

การบริหารระดับกลาง (Middle Management)

การบริหารระดับสูง (Top Management)

2. การแบ่งงาน (Division of Labor)
 3. ช่วงการควบคุม (Span of Control)
 4. เอกภาพในการบริหารงาน (Unity of Command)
- องค์การแบบไร้รูปแบบ (Informal Organization)

องค์การที่ไม่เป็นทางการ ไม่มีโครงสร้าง ไม่มีระเบียบแบบแผน ไม่มีการกำหนดหน้าที่ ไม่มีสายบังคับบัญชา (Educational Web, Hatyai International Business School, 2006 : ระบบออนไลน์)

ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้แบ่งประเภทขององค์กร ตามลักษณะของผู้รับบริการจากองค์กร ออกเป็น 4 แบบในลักษณะขององค์กรที่มีรูปแบบตามระดับสายการบังคับบัญชา คือ

1. องค์กรที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual benefit association) เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นเพื่อให้ประโยชน์แก่สมาชิก และสมาชิกเป็นผู้รับผลประโยชน์จากองค์กร เช่น พรรคการเมือง สมาคมศิษย์เก่า องค์กรทหารผ่านศึก เป็นต้น

2. องค์กรทางธุรกิจ (Business organization) เป็นองค์กรที่มุ่งผลกำไรและผลประโยชน์ของเจ้าของธุรกิจเป็นหลัก เช่น ธนาคาร บริษัทประกันภัย ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท และร้านค้า

3. องค์กรเพื่อบริการ (Service organization) เป็นองค์กรที่มุ่งในด้านบริการต่อลูกค้า ลูกค้าเป็นผู้ได้รับประโยชน์ เช่น โรงพยาบาล สถานศึกษา เป็นต้น

4. องค์กรเพื่อประชาชน (Commonweal organization) เป็นองค์กรที่มีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้รับผลประโยชน์ เช่น กระทรวง ทบวง กรม กองของทางราชการ กองทัพต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นต้น (ภิญโญ สาร, 2543)

ทุกๆ องค์กรย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นภายในองค์กร ซึ่งปัญหาส่วนหนึ่งนั้นเป็นผลมาจากการจัดโครงสร้างองค์กรที่ไม่เหมาะสมกับกิจการ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ และไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบขององค์กร ได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งก็จะมีผลทำให้เกิดความเสื่อมโทรม และเป็นผลกระทบต่อสังคมได้บางส่วน เมื่อเกิดความเสื่อมโทรมขององค์กร ก็ย่อมทำให้องค์กรนั้นๆ ถึงจุดจบ หรือล่มสลายลงได้ในที่สุด ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการองค์กร โดยกำหนดว่าจะต้องทำอะไร และให้แบ่งแยกงานออกเป็นหมวดหมู่ พร้อมทั้งกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่ง แต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน จัดทำแผนภูมิองค์กร และปรับปรุงการจัดการองค์กรให้เหมาะสมกับกาลเวลาอยู่เสมอ เพียงเท่านั้นก็จะทำให้องค์กรมีความมั่นคงและสามารถ ยืนหยัดอยู่ได้

3. การจัดสรรพื้นที่

การจัดสรรพื้นที่จำเป็นจะต้องดูตามความต้องการของพื้นที่ใช้สอย เพื่อช่วยให้เกิดความชัดเจน และช่วยในการตัดสินใจ

ธรรมชาติของขอบเขตของพื้นที่นั้น เป็นพื้นที่ที่ใครๆ ก็เข้าออกได้โดยไม่ต้องได้รับคำยินยอมจากคนแปลกหน้า และไม่ต้องแจ้งให้ผู้ใดทราบก่อนด้วยว่ามีเหตุผลอะไร ขอบเขตที่ก่อให้เกิดพื้นที่สาธารณะนั้น สามารถถูกแทรกซึมได้ และเปิดกว้างสำหรับกิจกรรมสาธารณะ (Scruton, 1984)

ดังนั้นพื้นที่สาธารณะจึงมักจะเปิดกว้างให้ทุกคนเข้าถึงได้ บางแห่งมีรัฐเป็นเจ้าของ และเป็นผู้บริหารจัดการ บางแห่งมีเอกชนเป็นเจ้าของ แต่เปิดให้คนทั่วไปเข้าได้ (Carr, et. al, 1992)

พื้นที่สาธารณะ คือพื้นที่ที่เปิดให้ทุกคนเข้าถึง และเข้าร่วมกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ซึ่งควบคุมโดยหน่วยงานสาธารณะ ซึ่งจัดหาและบริหารจัดการพื้นที่เพื่อสาธารณะประโยชน์ (Madanipour, 1996)

จากตัวอย่างของการนิยามที่ยกมาข้างต้นนี้พอจะสรุปได้ว่า คุณสมบัติที่ดูจะเป็นพื้นฐานในการจำกัดความของพื้นที่สาธารณะ คือ *ความเปิดกว้างเข้าถึงได้สำหรับทุกคน*

3.1 ความหมายของการจัดสรรพื้นที่

พื้นฐานของการจัดสรรพื้นที่นั้นเพื่อไม่ทำให้แออัดจนเกินไป ซึ่งในการจัดสรรพื้นที่ในที่นี้จึงจำเป็นจะต้องพิจารณาถึงสภาพจริงของพื้นที่ดังกล่าว ทั้งที่มีขนาดเล็กไปจนถึงขนาดกลางและขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งบางทีพื้นที่เพียงจุดเล็กๆ ก็อาจจะสามารถดึงดูดให้ผู้ใช้หันมาให้ความสำคัญกับพื้นที่จุดเล็กๆ นี้ เป็นพิเศษได้ เพียงแต่รู้จักการจัดสรรพื้นที่เล็กๆ นั้นให้เกิดประโยชน์ในการใช้สอยอย่างสูงสุด ก็จะสามารถทำให้พื้นที่เหล่านั้นไม่ได้ถูกทิ้งไว้ให้เปล่าประโยชน์เพียงอย่างเดียว

3.2 ความสำคัญของพื้นที่ใช้สอย

พื้นที่ใช้สอย คือ พื้นที่ที่สามารถนำมาทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ใช้พื้นที่ หรือเกิดความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เป็นการสนองตอบความต้องการของผู้ใช้พื้นที่เหล่านั้นได้ พื้นที่ใช้สอย ยังถือได้ว่าเป็นบริเวณที่ก่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมใดก็ตามหากเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ ก็ถือได้ว่าได้รับผลจากการใช้พื้นที่นั้น

4. ความพึงพอใจ

บุคคลแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไป ตามสภาพแวดล้อมรอบตัว และสภาวะอารมณ์ จึงทำให้ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลเป็นไปตามความรู้สึกหรือความคิดเห็น ซึ่งแต่ละบุคคลย่อมมีระดับความพึงพอใจที่ไม่เท่าเทียมกัน

4.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ หมายถึงทัศนคติในทางบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะเปลี่ยนไปเป็นความพึงพอใจในการปฏิบัติต่อสิ่งนั้น ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอาจจะเป็นไปในเชิงประเมินค่า ว่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง หรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น หากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้นจึงให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวที่รู้สึกเป็นสุขหรือยินดีที่ได้รับการตอบสนองความต้องการในสิ่งที่ขาดหายไป หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สมดุล ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่จะแสดงออกของบุคคล ซึ่งมีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมใดๆ นั้น ทัศนคติหรือระดับความพึงพอใจของบุคคลต่อกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมนั้นๆ โดยเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยมและประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับ ระดับของความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมนั้นๆ สามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้นได้

4.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ

1. ความต้องการการอยู่รอด (Existence Needs)

เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความต้องการทางด้านร่างกายและปรารถนาอยากมีสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งชีวิตจริงในองค์กร ในความต้องการค่าจ้าง โบนัส และผลตอบแทน ตลอดจนสภาพเงื่อนไขการทำงานที่ดีและสัญญาการว่าจ้าง สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นเครื่องมือตอบสนองสิ่งจูงใจทั้งสิ้น

2. ความต้องการความสัมพันธ์ทางสังคม (Relatedness Needs)

เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ต่อกันระหว่างบุคคลในองค์กรและความสัมพันธ์เหล่านี้หมายถึงความต้องการทุกชนิดที่มีความสำคัญในเชิงมนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งชีวิต

จริงในองค์กร ความต้องการของคนที่ต้องการจะเป็นผู้นำหรือมียศถาบรรดาศักดิ์เป็นหัวหน้า ความต้องการที่จะเป็นผู้ตาม และความต้องการอยากมีสายสัมพันธ์ทางมิตรภาพกับใครๆ ล้วนจัดอยู่ในความต้องการประเภทนี้

3. ความต้องการก้าวหน้าและเติบโต (Growth Needs)

ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่เกี่ยวกับเรื่องราวของการพัฒนาเปลี่ยนแปลง สถานภาพ และการเจริญเติบโตก้าวหน้าของคนทำงาน ซึ่งชีวิตจริงในองค์กร จะเป็นความต้องการในการมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น หรือความต้องการอยากได้กิจกรรมใหม่ๆ ที่มีโอกาสใช้ความรู้ ความสามารถใหม่ๆ และมีโอกาสเข้าไปสัมผัสกับงานใหม่ๆ ในหลายๆ ด้านได้มากขึ้น (Alderfer, 2002)

อย่างไรก็ตาม มนุษย์ทุกคนต่างก็ใช้ชีวิตชว่นขวายสิ่งต่างๆ คล้ายกัน จึงต่างมีประสบการณ์เรียนรู้สิ่งต่างๆ มาเหมือนๆ กัน จนในที่สุดมนุษย์ทุกคนต่างเรียนรู้ถึงความต้องการที่มากขึ้นน้อยต่างกัน ไป เหตุนี้จึงสรุปได้ว่ามนุษย์ทุกคนต่างก็มีความต้องการเหมือนกัน แต่อย่างน้อยแตกต่างกัน ซึ่งความต้องการนั้นมีอยู่ด้วยกัน 3 อย่าง คือ

1. ความต้องการด้านความสำเร็จ (Achievement) คนมีความต้องการประสบผลสำเร็จสูง โดยมากมักจะนิยมตั้งเป้าหมายงานไว้ค่อนข้างสูง คนเหล่านี้ชอบที่จะทำงานให้ได้ผลดีด้วยตนเอง และมีความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะทำงานนั้นๆ สำเร็จผลให้ได้ด้วยฝีมือของตนเอง คนเหล่านี้จะไม่สนใจถึงรางวัลหรือผลประโยชน์ที่จะได้จากการทำงานนั้น และไม่ชอบการทำงานที่ยาวนานเรื่อยเปื่อย โดยไม่รู้จักจบสิ้น จุดมุ่งหมายของคนเหล่านี้คือ ต้องการจะทำโครงการใด โครงการหนึ่งที่ชัดเจนเป็นการเฉพาะ โดยมีขอบเขตชัดเจน แต่จะไม่นิยมทำงานที่ต้องขึ้นกับโอกาสที่เอาแน่ไม่ได้ หรือที่ต้องขึ้นกับคนอื่น

2. ความต้องการด้านอำนาจ (Power) คือ ความต้องการมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น และจะมุ่งพยายามแสดงออกเพื่อมีอำนาจควบคุมเหนือทรัพย์สิน สิ่งของ และในทางสังคม คนประเภทที่นิยมชมชื่นอำนาจเป็นอันมากนี้ ต่างพยายามมุ่งใช้วิธีสร้างอิทธิพลเหนือหรือพยายามหว่านล้อมให้เกิดการยอมรับนับถือจากฝ่ายอื่น และบ่อยครั้งต่างจะไฝ่หาดำแหน่งที่จะได้เป็นผู้นำของกลุ่มที่ตนสังกัดอยู่ คนกลุ่มนี้จะรู้สึกมีแรงจูงใจสูงถ้าหากได้มีโอกาสให้เขาได้แสดงออกในทางที่จะเพิ่มบทบาทอำนาจได้เต็มที่ ลักษณะของคนที่มีความต้องการด้านอำนาจนี้ คือ นิยมและเชื่อในระบบอำนาจที่มีอยู่ในองค์กร เชื่อในคุณค่าของงานที่ทำ พร้อมทั้งจะสละประโยชน์ส่วนตนให้กับองค์กร และเชื่อในความเป็นธรรมที่ไม่มีการลำเอียง

3. ความต้องการมีสายสัมพันธ์ (Affiliation) คือ การให้น้ำหนักความสำคัญต่อมิตรจิตและความสัมพันธ์ระหว่างกันและหวังจะได้รับการมีน้ำใจตอบแทนจากคนอื่น ด้วยเหตุนี้คนที่มีความต้องการทางสายสัมพันธ์มาก จึงมักแสดงออกโดยหวังหรืออยากที่จะได้รับการยอมรับจากผู้อื่นมากที่สุด โดยพยายามทำตนให้สอดคล้องเข้ากับความต้องการ และความอยากได้ของผู้อื่น และจะพยายามทำตนเป็นคนจริงใจ และพยายามเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นให้มาก คนประเภทนี้มุ่งพยายาม และแสวงหาโอกาสที่จะสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การหวังจะรู้จักและมีโอกาสสื่อความกับผู้อื่น จึงเป็นสิ่งที่คนกลุ่มนี้เสาะแสวงหาอยู่ตลอดเวลา (McClelland, Golembiewski, 2001)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจนั้นจะเกิดขึ้นจากแรงผลักดันภายในจิตใจและความต้องการของแต่ละบุคคล ว่ามีความต้องการในด้านใดต่อการทำกิจกรรมนั้นๆ บ้าง ซึ่งจะส่งผลให้แต่ละบุคคลเกิดความพึงพอใจที่มีความแตกต่างกัน เราจึงสามารถนำเอาหลักความพึงพอใจนี้ ไปใช้กับความรู้สึกพึงพอใจในด้านพื้นที่ได้ด้วย เนื่องจากสถานที่ในการปฏิบัติงานก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้มาใช้สถานที่นั้นเกิดปฏิกิริยาตอบสนองต่างๆ ออกมาได้ เมื่อพื้นที่ หรือสถานที่นั้นทำให้รู้สึกถึงความพึงพอใจ หรือไม่เกิดความพึงพอใจกับผู้มาใช้สถานที่เลย

5. สำนักงานบริการ

5.1 ความหมายของสำนักงานบริการ

สำนักงานบริการ หมายถึง องค์กรที่มีรูปแบบในการให้บริการแก่สาธารณชน และเป็นสถานที่ทำการ ซึ่งใช้เป็นที่ทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐบาล พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานของหน่วยธุรกิจต่างๆ เป็นสถานที่ที่ใช้ในการบริหารงาน สั่งการ ให้คำแนะนำปรึกษา ได้ตอบจดหมาย จัดเตรียมแบบฟอร์มและรายงาน จัดเก็บเอกสารและบริหารงานเอกสาร โดยรวมไปถึงการให้บริการแก่สาธารณชน หรือประชาชนทั่วไปในการมาขอรับคำปรึกษา และใช้บริการในรูปแบบต่างๆ กันไป ตามแต่ลักษณะการให้บริการของสำนักงานบริการนั้นๆ

6. การออกแบบตกแต่งภายใน

การออกแบบ (Design) คือการใช้ความคิดในการสร้างสรรค์งานศิลปะด้วยการเลือกการจัดวัสดุและเครื่องมือ เพื่อสร้างสรรค์งานที่มีรูปลักษณะให้เหมาะสมกับหน้าที่ในด้านความงาม

และอัตถประโยชน์ หรือสร้างสรรค์งานศิลปะบริสุทธิ์ที่มีความมุ่งหมายในด้านความงดงาม ความซาบซึ้ง ความสะเทือนใจ เพื่อให้เกิดความนิยม

“การออกแบบเป็นการจัดระเบียบวิธี หรือการจัดองค์ประกอบของแบบให้มีคุณค่าทางสุนทรียภาพ ซึ่งผู้ออกแบบอาจจะใช้จัดงานให้มีช่วงจังหวะ มีความสมดุลในการทรงตัว และมีความงามในส่วนศักดิ์ศรี” (Dale G. Cleaver, 1972)

“การออกแบบเป็นการประดิษฐ์หรือวางแผนงานสำหรับงานที่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน การออกแบบอาจจะสำหรับงานที่มีหน้าที่ใช้สอยโดยเฉพาะ การออกแบบจึงเป็นกิจกรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ที่ต้องใช้สติปัญญา” (Doris Cox and Barbara Warren, 1961)

ดังนั้นการออกแบบจึงเป็นการแก้ปัญหา ซึ่งต้องทุ่มเททั้งความคิดและจิตใจ เพื่อจัดระเบียบวิธีในการใช้วัสดุเครื่องมือและวิธีการผลิตให้เป็นรูปร่างลักษณะที่มีคุณค่าทางสุนทรียภาพหรือการใช้สอย การออกแบบนั้นจะต้องเกิดจากความสามารถในการสร้างสรรค์ เนื่องจากการแสดงออกถึงสติปัญญาและประสบการณ์ของผู้ออกแบบเอง ฉะนั้นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง ก็ต้องพยายามหาความรู้และประสบการณ์ให้มากขึ้น เพื่อเป็นการฝึกการรับรู้และความฉับไวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งจะได้ใช้พลังแห่งความคิดนั้นให้แสดงออกมาได้อย่างเป็นอิสระ โดยพยายามคิดค้นออกแบบไปในแนวทางใหม่ๆ สามารถปรับยืดหยุ่นความคิดให้ได้ทันกับเหตุการณ์ และพร้อมจะละทิ้งความคิดในแนวทางเก่าที่ไม่เหมาะสมออกไป

การออกแบบตกแต่งภายใน (Interior Design) เป็นการศึกษาทางด้านสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานเทคนิควิทยาการทั้งทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรม เข้าด้วยกัน เพื่อตอบสนองความต้องการในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่อยู่อาศัย วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่นั้น สนองตอบในเชิงจิตวิทยา ซึ่งผู้ออกแบบต้องเข้าใจความต้องการในการใช้พื้นที่นั้น ๆ อย่างลึกซึ้งอันมีผลกับการออกแบบที่ดี และไม่ดี หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นศิลปวิทยาการ ในการออกแบบอาคารและสิ่งเกี่ยวเนื่อง เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เหมาะสมในการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยครอบคลุมตั้งแต่ระดับมหัพภาค ถึงจุลภาค เช่น การวางผังชุมชน การออกแบบชุมชน ภูมิสถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องรูปแบบศิลปะ เรื่องของชุมชน เรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ และเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย ถือเป็นศาสตร์ที่มีศาสตร์อื่นมาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก จนยากที่จะสรุปลงไปได้ว่ามี ศาสตร์สาขาใดมาเกี่ยวข้องบ้าง (Wikipedia, วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2549 : ระบบออนไลน์)

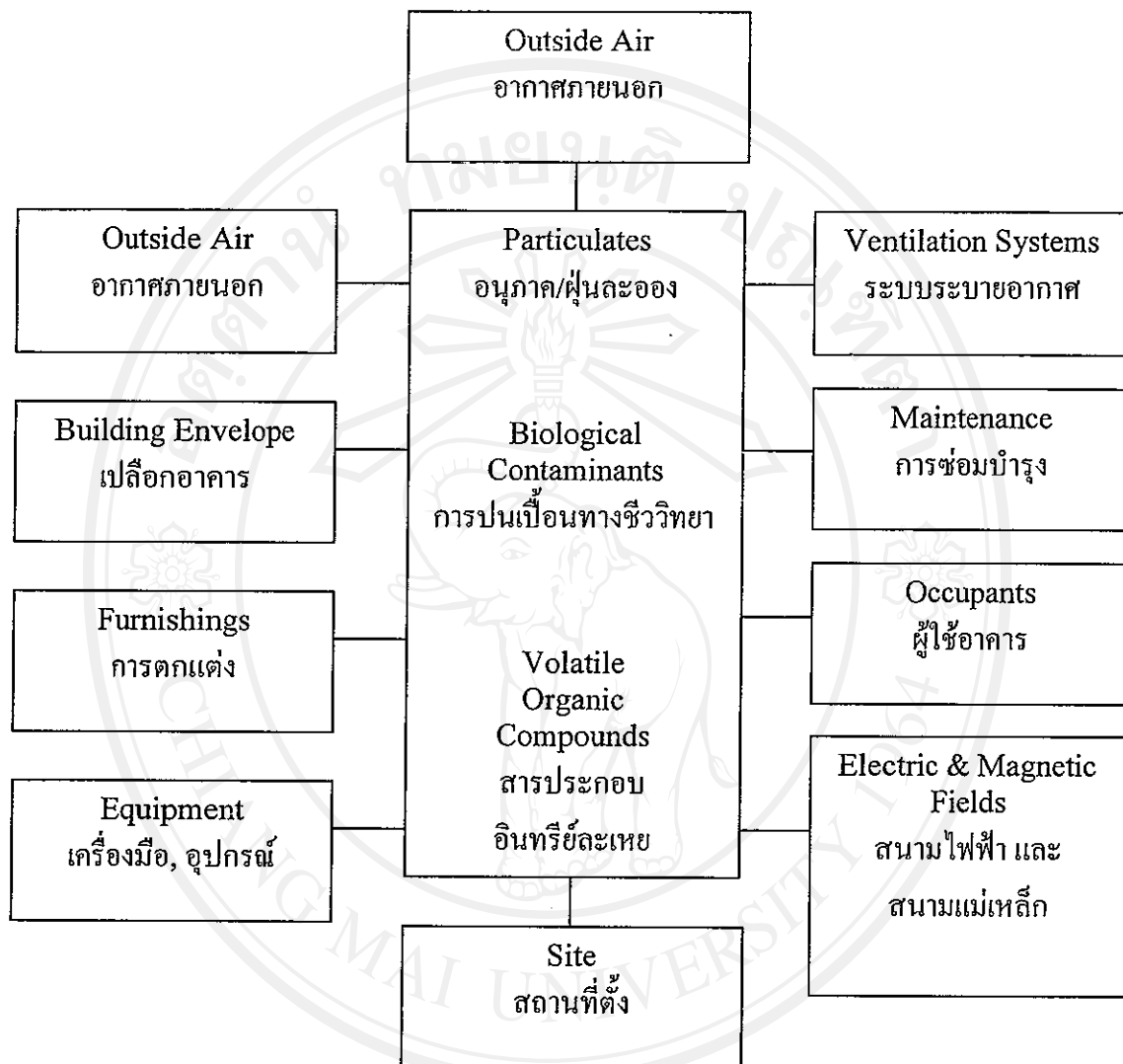
6.1 การออกแบบตกแต่งภายในสำนักงานบริการโดยทั่วไปในปัจจุบัน

ในการออกแบบตกแต่งภายในสำนักงานบริการนั้น เราจะต้องคำนึงถึงการดำเนินการของสำนักงานบริการเอง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้อย่างสูงสุด โดยจะต้องสร้างบรรยากาศภายในสำนักงาน และสภาพแวดล้อมที่ดีให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ใช้งานและผู้พบเห็น เพราะสภาพแวดล้อมที่ดีย่อมมีผลสำคัญอย่างยิ่งต่อผลสำเร็จของการดำเนินงาน รวมไปถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น อุณหภูมิ แสงสว่าง สีภายในอาคาร และวัสดุตกแต่งภายใน ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นได้ทั้งอุปสรรค และปัจจัยเกื้อหนุนต่อกิจกรรมการให้บริการของสำนักงาน เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมกับการใช้งาน จะส่งผลกระทบต่อการทำงาน และอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ใช้อาคารสำนักงานเอง ตั้งแต่ระดับก่อความรำคาญ จนถึงภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือที่เราเรียกกันว่า “โรคจากอาคาร โรคแพ้ตึก หรือ ตึกเป็นพิษ” (Sick Building Syndrome) ซึ่งมักจะเกิดกับผู้ที่อยู่ในอาคารเป็นประจำ โดยสาเหตุหลักของที่มาของปัญหานี้ก็คือ คุณภาพอากาศภายในอาคารปัจจุบัน ที่มีการระบายอากาศไม่ดีพอ เพราะมักจะอาศัยอากาศที่มาจากเครื่องปรับอากาศแต่เพียงอย่างเดียว ทำให้เกิดการสะสมของสารสังเคราะห์ เชื้อโรค และก๊าซพิษที่เกิดจากมนุษย์ อีกทั้งผลิตภัณฑ์และวัสดุที่ใช้ในการตกแต่งก่อสร้างอาคารสำนักงานในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่เป็นวัสดุสังเคราะห์ เช่น พรมสังเคราะห์ พลาสติก กาวที่ใช้ทำไม้อัด กระดานไฟเบอร์ เครื่องไฟฟ้า เครื่องถ่ายเอกสาร ฝ้าเพดาน วัสดุนำงานเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นที่มาของสารสะสมในอากาศทั้งสิ้น

จึงควรมีการจัดการจัดการคุณภาพอากาศภายในอาคาร เนื่องจากคุณภาพภายในอาคาร (Indoor Air Quality : IAQ) มีผลอย่างยิ่งต่อสุขภาพ และอนามัยของผู้ที่ทำงานหรือพักอาศัยอยู่ภายในอาคาร การใช้ชีวิตอยู่ในสถานที่ซึ่งมีการระบายอากาศไม่ดีพอ จะทำให้มีโอกาสเจ็บไข้ได้ป่วยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจ และโรคมุมิแพ้จากการสัมผัสกับเชื้อรา

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพอากาศภายในอาคาร ก็คือ การทำงาน และประสิทธิภาพของระบบทำความร้อน (Heating System) ระบบระบายอากาศ (Ventilation System) และระบบปรับอากาศ (Air Conditioning System) หรือที่เรียกรวมกันว่าระบบ HVAC โดยมีผลการวิจัยยืนยันว่ากว่า 60 เปอร์เซ็นต์ของปัญหาคุณภาพอากาศภายในอาคารเกิดขึ้นเนื่องจากระบบ HVAC และในทำนองเดียวกัน ระบบ HVAC สามารถแก้ไขปัญหาคือคุณภาพอากาศภายในอาคารได้ถึง 80 เปอร์เซ็นต์

แผนภูมิ 1 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพอากาศภายในอาคาร

ที่มา : Indoor Air Quality Handbook, John D. Spengler, John F. McCarthy, Jonathan, M. Samet, 2000

จากแผนภูมิแสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพอากาศภายในอาคาร ที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของอาคาร ทั้งภายในและภายนอกอาคาร

ดังนั้น การออกแบบการบำรุงรักษา และการใช้งานระบบ HVAC จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการรักษาคุณภาพอากาศภายในอาคาร และต่อไปนี่คือ แนวทาง 5 ประการที่จะช่วยขจัดปัญหาคุณภาพอากาศภายในอาคาร ได้แก่ (ศิริพร วิวรรธ โนนาส, SE-EDUCATION Public Company Limited, 2545 : ระบบออนไลน์)

1. คำนิยามถึงระบบระบายอากาศตั้งแต่ขั้นตอนของการออกแบบหรือปรับปรุงอาคาร

โดยปกติแล้วการออกแบบหรือปรับปรุงอาคาร มักไม่ได้คำนึงถึงผู้อยู่อาศัย และลักษณะการใช้งานของอาคาร หลายอาคารจึงประสบปัญหาเกี่ยวกับระบบ HVAC ไม่พอเพียง ทำให้เกิดปัญหาคุณภาพของอากาศภายในอาคารตามมา เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว จึงควรที่จะคำนึงถึงระบบระบายอากาศตั้งแต่ขั้นตอนของการออกแบบหรือปรับปรุงอาคาร

2. กำหนดแผนการจัดการคุณภาพอากาศภายในอาคาร

แผนการจัดการคุณภาพอากาศภายในอาคารจะทำให้คุณมั่นใจได้ว่า คุณภาพอากาศภายในอาคารจะไม่ถูกละเลย หรือมองข้ามไป โดยแผนการจัดการคุณภาพอากาศภายในอาคาร มีแนวทางดังต่อไปนี้

- กำหนด โปรแกรมคุณภาพอากาศภายในอาคาร ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร
- กำหนดคุณลักษณะของอากาศภายในอาคารที่ต้องการปฏิบัติตาม โปรแกรมที่ได้วางเอาไว้
- ควบคุมดูแลการก่อสร้าง - ต่อเติมอาคาร ให้เป็นไปตาม โปรแกรมที่วางไว้
- ห้ามสูบบุหรี่ในอาคาร โดยเด็ดขาด โดยทำการแยกพื้นที่สำหรับผู้สูบบุหรี่หรือออกมาจากบริเวณปฏิบัติงาน และใช้ระบบระบายอากาศสำหรับเขตสูบบุหรี่โดยเฉพาะ ซึ่งระบบนี้จะแยกออกมาต่างหากจากระบบระบายอากาศของตัวอาคาร
- แยกโรงอาหารออกมาจากบริเวณปฏิบัติงาน และจัดให้มีระบบระบายอากาศแยกออกมาต่างหากจากระบบระบายอากาศของตัวอาคาร
- ปฏิบัติตามข้อบังคับ หรือข้อกำหนดของสารปนเปื้อนเป็นต้นแต่ละชนิด
- ทำการบำรุงรักษา และใช้งานระบบ HVAC อย่างถูกต้อง
- จัดให้มีระบบการบันทึก และติดตามแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนจากผู้ปฏิบัติงาน
- หลังจากได้รับข้อร้องเรียน ให้ทำการสืบสวนหาข้อเท็จจริง และทำการแก้ไขโดยทันที
- หลังจากแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนแล้ว ต้องมีการชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับทราบถึงข้อเท็จจริงที่ตรวจพบ พร้อมรายละเอียดของปฏิบัติการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย
- จัดให้มีการฝึกอบรมแบบ Cross-Functional ระหว่างผู้รับเหมา ฝ่ายซ่อมบำรุงอาคาร และแผนกอื่น ๆ

3. กำหนดแนวทางการประเมินอาคารประจำปี

เจ้าของอาคาร หรือผู้ดูแลอาคารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของระบบ HVAC รวมถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสภาวะอันน่าสบายของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อที่จะได้สามารถ

ตรวจสอบ และแก้ไขปัญหาคุณภาพอากาศภายในอาคารได้ ซึ่งตัวแปรต่างๆ ที่ต้องทำการตรวจสอบ มีดังนี้

- ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ : ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเป็นก๊าซที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และเป็นผลพลอยได้จากการหายใจของมนุษย์นี้จะเป็นดัชนีชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของระบบระบายอากาศภายในอาคาร นั่นคือ ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศปกติจะเป็น 300-400 ppm (Parts of Contaminant per Million of Air) จากการวิจัยพบว่าผู้อยู่อาศัยจะรู้สึกสบายถ้าปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศต่ำกว่า 700 ppm และ ASHRAE (American Society of Heating Refrigerating and Air - Conditioning) แนะนำว่าปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอาคารควรต่ำกว่า 1,000 ppm

- อุณหภูมิ : ASHRAE แนะนำว่าอุณหภูมิภายในอาคารควรเป็น 20-24 องศาเซลเซียส ในฤดูหนาว และเป็น 23-26 องศาเซลเซียส ในฤดูร้อน

- ความชื้นสัมพัทธ์ : ความชื้นสัมพัทธ์ คือ ปริมาณน้ำที่อยู่ในอากาศ ซึ่ง ASHRAE แนะนำว่า ความชื้นสัมพัทธ์ในอาคารควรมีค่าอยู่ระหว่าง 30-60 เปอร์เซ็นต์ หากความชื้นสัมพัทธ์ต่ำกว่า 30 เปอร์เซ็นต์ จะทำให้เยื่อจมูกแห้งเกินไปจนทำให้เกิดอาการแสบจมูกได้ และในกรณีที่ความชื้นสัมพัทธ์สูงกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ จะทำให้เชื้อโรคเจริญเติบโตได้ดี ซึ่งย่อมไม่ส่งผลดีต่อผู้อยู่อาศัยอย่างแน่นอน

- การถ่ายเทอากาศ : ASHRAE กำหนดว่า ระบบ HVAC จะต้องถูกออกแบบมาให้สามารถทำการถ่ายเทเอาอากาศบริสุทธิ์จากภายนอกเข้ามาเพื่อเจือจาง และแทนที่อากาศภายในอาคารระหว่างเวลาทำงาน อย่างน้อย 20 ลูกบาศก์ฟุตต่อนาที ต่อพนักงานหนึ่งคน และในกรณีที่ระบบ HVAC ถูกปิดในเวลากลางคืนซึ่งไม่มีการทำงาน ระบบจะต้องถูกเปิดอีกครั้งก่อนหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะเริ่มเข้ามาทำงานอย่างน้อย 1 ชั่วโมง

4. ทำการเปลี่ยน หรือซ่อมวัสดุ-สิ่งของที่เปื้อกน้ำอยู่เสมอ

วัสดุ-สิ่งของที่เปื้อกหรือเสียหายจากน้ำ จะกลายเป็นที่อยู่อาศัยของเชื้อราต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเขตซึ่งมีความชื้นในอากาศสูง เช่น ประเทศไทยด้วยแล้วละก็ วัสดุเหล่านี้จะกลายเป็นแหล่งเพาะและขยายพันธุ์เชื้อราได้เป็นอย่างดี ดังนั้นวัสดุ-สิ่งของไม่ว่าจะเป็นผ้าฝ้าย ไม้ หรือผนังกั้นห้อง พรม เบาะรองนั่ง ซึ่งเปื้อกหรือเสียหายจากน้ำ จะต้องถูกเช็ดทำความสะอาด ซ่อมแซม หรือเปลี่ยนใหม่อย่างรวดเร็ว เพื่อลดโอกาสในการเจริญเติบโตและขยายพันธุ์ของเชื้อรา

5. แก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนอย่างรวดเร็ว

โดยปกติภารกิจงานที่เพิ่มขึ้น มักทำให้เรามองข้ามปัญหาข้อร้องเรียนเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับคุณภาพอากาศภายในอาคารไป ทั้งที่ความจริงแล้วเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการตรวจสอบ และสืบสวนหาข้อเท็จจริงก่อนที่ปัญหาจะลุกลามใหญ่โต

นอกจากนี้การเพิกเฉยต่อข้อร้องเรียน ยังอาจก่อให้เกิดความไม่พอใจในหมู่พนักงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่พวกเขาคิดว่าปัญหาดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของพวกเขา การสืบสวนหาสาเหตุและข้อเท็จจริงในทันทีทันใด จะเป็นการแสดงออกถึงความเอาใจใส่ และตั้งใจแก้ไขปัญหให้กับพนักงาน รวมทั้งยังเป็นการขจัดความวิตกกังวลของพนักงาน ตลอดจนเป็นการป้องกันไม่ให้อาการลุกลามกลายเป็นเรื่องใหญ่อีกด้วย

และเนื่องจากผู้ปฏิบัติงานใช้เวลาโดยส่วนใหญ่อยู่ภายในอาคาร จึงมีโอกาสนสัมผัสกับสิ่งเจือปนในอากาศสูงมาก ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า มลภาวะของอากาศภายในอาคารอาจก่อให้เกิดอาการเจ็บป่วยที่เรียกว่า Sick Building Syndrome (SBS), Building Related Illness (BRI) และ Multiple Chemical Sensitivity (MCS) ได้โดยอาการเจ็บป่วยทั้ง 3 ประเภทที่กล่าวมา มีความแตกต่างกันดังนี้

- Sick Building Syndrome (SBS) คือ อาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นเมื่อทำงาน หรือพักอาศัยอยู่ภายในอาคารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ผู้ที่ป่วยด้วยอาการ SBS นี้จะรู้สึกปวดศีรษะหรือดวงตา แสบจมูกหรือหลอดคอ ไอแห้ง ๆ คันที่ผิวหนัง หรืออาจมีอาการหน้ามืด ตาลาย คลื่นไส้ และเหนื่อยล้าโดยไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งอาการของผู้ป่วยแต่ละคนจะรุนแรงแตกต่างกันออกไป แต่ที่เหมือนกันหมดก็คือ อาการเจ็บป่วยต่าง ๆ นั้นจะบรรเทาเบาบางลง หรือหายไปเมื่อออกจากอาคารนั้น ๆ

- Building Related Illness (BRI) คือ อาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน หรือพักอาศัยอยู่ภายในอาคารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งอาการ BRI นี้จะมีความแตกต่างออกไปจากอาการ SBS อย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากจะไม่หาย หรือบรรเทาได้ง่าย ๆ ด้วยการออกจากอาคารเหมือนกับอาการ SBS แต่จะต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการรักษา นอกจากนี้อาการ BRI ยังเป็นการเจ็บไข้ได้ป่วยที่แพทย์สามารถทำการตรวจรักษาและวินิจฉัยโรคได้ โดยอาการเจ็บป่วยทางร่างกายที่แสดงออกมาก็คือ การไอ แน่นทรวงอก เป็นไข้ หนาวสั่น และปวดกล้ามเนื้อ

- Multiple Chemical Sensitivity (MCS) หรืออาการไวต่อสารเคมี จะเป็นอาการที่ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายสนองตอบต่อสารเคมีต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและรุนแรงผิดปกติ เช่น ผู้ป่วยอาจรู้สึกคลื่นไส้ วิงเวียนศีรษะ หน้ามืดหรืออาเจียน เมื่อได้กลิ่นหอมจาง ๆ จากผู้อื่นที่

เดินผ่านไปมา หรือที่ร้ายแรงกว่านั้นก็คือเนื้อเยื่อบนใบหน้า ปอด หรือเนื้อเยื่อส่วนอื่น ๆ ของร่างกายอาจถูกทำลายได้ จากการสัมผัสสารเคมีต่าง ๆ ในปริมาณเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงนับว่าเป็นอาการเจ็บป่วยที่น่ากลัวอย่างหนึ่งเลยทีเดียว

จะเห็นได้ว่าการทำงาน หรือพักอาศัยอยู่ภายในอาคารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ จะทำให้สุขภาพร่างกายของผู้คนมีความเสี่ยงเป็นอย่างมาก ดังนั้นการปฏิบัติตามแนวทาง 5 ประการ ดังที่กล่าวมาในข้างต้น จะทำให้สามารถขจัดปัญหาคุณภาพอากาศภายในอาคาร ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดโรคภัยที่ไม่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี

จึงควรมีแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาในการออกแบบตกแต่งภายในอาคาร สำนักงานให้เกิดความเหมาะสมทั้งกับรูปแบบการใช้งาน และสภาพแวดล้อมแล้วนั้น ผู้ออกแบบจะต้องทำการศึกษาค้นคว้า ไปถึงรายละเอียดปลีกย่อยที่กล่าวไว้ข้างต้นเหล่านั้นให้เข้าใจถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมา เพื่อจะได้เป็นการป้องกันไม่ให้ปัญหาเหล่านั้นเกิดขึ้นได้ ไม่ใช่เพื่อมาแก้ปัญหาในภายหลัง โดยจะต้องไม่ลืมว่าจะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องต่อแผนงานของกิจการในอาคารสำนักงานนั้นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตด้วย

6.2 สภาพแวดล้อมของสำนักงาน

หน่วยงานทุกแห่งย่อมมุ่งหวังให้เจ้าหน้าที่ทุกคนทำงานให้เต็มความสามารถ แต่ปัจจัยที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้อย่างเต็มความสามารถนั้น ไม่เพียงแต่ว่าพวกเขาเหล่านั้นจะต้องมีความรู้ ความชำนาญ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน และมีวัสดุเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีความเหมาะสมเท่านั้น สภาพแวดล้อมในการทำงานก็มีส่วนอย่างมากทีเดียว

สภาพแวดล้อมภายในสำนักงาน ได้แก่ สภาพอากาศที่ร้อนอบอ้าว หรือเย็นจนเกินไป แสงสว่างที่ไม่พอเพียงต่อการทำงาน และเสียงรบกวนต่างๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีส่วนทำให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานเกิดความเบื่อหน่าย ง่วงนอน หรือทำงานอย่างขอไปที และแม้ว่าเจ้าหน้าที่บางคนจะมีความอดทนเพื่อมุ่งหวังที่จะทำงานก็ตาม แต่สภาพแวดล้อมซึ่งจะต้องประสบตลอดไปเช่นนี้ก็ค่อยๆ บั่นทอนความตั้งใจของเขาเหล่านั้นลงได้ สุดท้ายแล้วก็จะทำให้ต้องอยู่ในสภาพจำทน หรือสุดแสนจะทนนั่นเอง ส่งผลให้เกิดความผิดพลาดต่องานที่ได้รับมอบหมาย สูญเสียวัสดุของสำนักงานเกินความจำเป็น บางครั้งอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุ หรืออาจถึงขั้นลาออกเพื่อไปหาสถานที่ทำงานใหม่ที่ดีกว่าก็เป็นได้ ซึ่งจะทำให้องค์กรเกิดความสูญเสียทางด้านทรัพยากรบุคคลที่มี

ความสามารถไป โดยไม่มีทางแก้ไขได้หากองค์กรยังคงไม่ได้ให้ความสนใจด้านความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต่อสภาพแวดล้อม ในสำนักงานขององค์กร หรือสถานที่ทำงานเท่าที่ควร

6.3 หลักการจัดองค์ประกอบพื้นฐานในการออกแบบสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่มีการวิวัฒนาการและมีการเปลี่ยนแปลงได้เรื่อยไป ทั้งในด้านแนวความคิดในการออกแบบ วัสดุก่อสร้าง และวิธีการก่อสร้าง ตลอดจนวิถีทางดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญหรือลักษณะของสังคม ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้งานสถาปัตยกรรมมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไปตามกาลเวลาและสถานที่ นอกจากนั้นงานสถาปัตยกรรมในยุคนั้นๆ เดียวกัน หรือแม้แต่ในท้องถิ่นเดียวกันก็อาจมีลักษณะหรือมีแนวความคิดในการออกแบบที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการออกแบบของอาคารแต่ละประเภท ตลอดจนแนวทางในการออกแบบของสถาปนิก หรือผู้ประกอบงานสถาปัตยกรรมแต่ละคนไป อาคารแต่ละชนิดแต่ละประเภทย่อมต้องการลักษณะเฉพาะตัว และเน้นแนวทางในการออกแบบแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของประเภทอาคาร รวมทั้งแนวความคิดของสถาปนิกด้วย

แม้ว่างานสถาปัตยกรรมทั่ว ๆ ไปจำเป็นจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ สมองความต้องการทางการใช้สอยได้อย่างเหมาะสม มีความมั่นคงแข็งแรง และมีการแสดงออกของรูปร่างลักษณะอาคารอย่างมีความเหมาะสมตามประเภทอาคาร และสามารถให้ความพึงพอใจแก่ผู้พบเห็นได้ก็ตาม (มุสตี ทิพทัส, 2530)

การออกแบบส่วนประกอบของอาคารที่จะช่วยบังแดด ลดแสง และนำทางให้ลมพัดผ่านเข้าภายในได้สะดวกนั้น เป็นสิ่งที่สถาปนิกต้องนำไปพิจารณาควบคู่กันไปกับรูปทรงอาคาร การเจาะช่องแสงหรือช่องประตูหน้าต่างบนตัวอาคาร มีหลักใหญ่เพื่อเป็นการควบคุมปริมาณของแสงธรรมชาติ ควบคุมทิศทางและการกระจายของแสงภายในอาคารและการมองเห็นทิวทัศน์ภายนอก

นอกจากนั้นก็เพื่อเป็นการระบายอากาศให้มีลมพัดผ่านเข้าภายในอาคารให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับอาคารในแถบร้อนชื้น การที่จะออกแบบช่องเปิดต่าง ๆ บนผนังอาคาร เพื่อให้ได้ผลทางด้านความสบายตามจุดประสงค์ในการออกแบบของอาคารแต่ละหลังนั้น ขึ้นอยู่กับจำนวน ขนาด รูปร่าง และตำแหน่งที่ตั้ง ตลอดจนชนิดของวัสดุที่ใช้กับช่องเปิดเหล่านี้ด้วย นอกจากนี้การนำกันสาด หรือแผงกันแดดมาใช้ร่วมกับการเจาะช่องหน้าต่าง ก็จะสามารถกันแดดได้อีกทางหนึ่ง

ถ้าเป็นกรณีที่อุณหภูมิภายในกับภายนอกต่างกัน และเป็นบริเวณที่อับลม การระบายอากาศแบบปล่อง (Stack effect ventilation) ซึ่งเจาะช่องทางให้ลมเข้าไว้ที่ระดับต่ำ และเจาะช่องให้ลมออกไว้ที่ระดับสูง เช่น ที่ระดับใต้เพดานลงมา หรือที่ระยะเปลี่ยนระดับระหว่างพื้นหลังคา ก็จะช่วยให้เกิดการถ่ายเทของอากาศภายในอาคารได้ ส่วนชนิดของวัสดุที่ใช้ทำเป็นบานช่องเปิดต่าง ๆ ถ้าเป็นกระจก แม้จะเห็นทิวทัศน์ภายนอกได้ดี แต่ก็ต้องออกแบบไม่ให้แดดส่องถึงได้ มิฉะนั้นจะดูดความร้อนไว้ได้มาก และย่อมคายความร้อนออกมาจะทำให้อุณหภูมิภายในเพิ่มสูงขึ้นอีก

เนื่องจากสภาพดินฟ้าอากาศมีผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ จึงทำให้เกิดการคิดค้นหาอุปกรณ์ที่จะช่วยให้ความเป็นอยู่ภายในอาคารสุขสบายขึ้น ซึ่งในปัจจุบันนี้ ความรู้ในเรื่องอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ เช่น พัดลม เครื่องปรับอากาศ เครื่องทำความอุ่น ฉนวนกันความร้อน ฉนวนป้องกันกระแสไฟฟ้า ระบบไฟฟ้าและระบบเสียง ได้กลายเป็นพื้นฐานที่ประกอบการออกแบบงานสถาปัตยกรรม คุณประโยชน์ของความรู้ในเรื่องเหล่านี้ รวมทั้งอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่เป็นผลผลิตจากความรู้เหล่านี้ จะสามารถควบคุมปัญหาเรื่องดินฟ้าอากาศและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งสถาปนิกในยุคปัจจุบันนี้มีเสรีในการออกแบบยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน โดยมีต้องพะวงอยู่กับการแก้ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมที่บังคับการออกแบบอาคารมาเหมือนเช่นเดิม (มุสตี ทิพทัส, 2541)

เล่าจื้อ นักปราชญ์จีนในยุค 600 ปีก่อนคริสตกาล กล่าวไว้ว่า “เนื้อแท้ของอาคารมิได้ประกอบขึ้นจากหลังคาและผนัง แต่อยู่ที่ที่ว่างภายในเพื่อใช้อยู่อาศัย” นักปราชญ์จีน ได้เน้นถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และไม่มีวันสิ้นสุด ก็คือการสร้างสรรค์เนื้อที่ว่างขึ้น และเรื่องนี้ก็มีการนำมาพิจารณามากขึ้นในช่วงต่อระหว่างศตวรรษที่ 19 และ 20

การจัดที่ว่างในงานสถาปัตยกรรมได้มีการพัฒนาปรับปรุงขึ้นโดยลำดับเป็น 3 ชั้น โดยเริ่มจากชั้นแรกคือ เนื้อที่ภายนอก (Outer Space) หรือการใช้เนื้อที่ที่เกิดขึ้นระหว่างมวลกลุ่มก้อนของอาคาร ต่อมาคือเนื้อที่ภายใน (Inner Space) หรือเนื้อที่ภายในปริมาตรของอาคาร รวมทั้งความต่อเนื่องของพื้นที่ภายใน ซึ่งจะมีผนังอาคารที่ก่อตัวเป็นรูปร่างภายนอกห่อล้อมอยู่ เป็นสิ่งกำหนดขอบเขตของเนื้อที่ภายในนั้น ๆ ส่วนขั้นที่สามซึ่งได้พัฒนาในระยะสุดท้าย คือ เนื้อที่ที่สอดประสานระหว่างกัน (Interpenetration of Space) ซึ่งเป็นการสอดแทรกประสานระหว่างเนื้อที่ภายนอกและเนื้อที่ภายในให้เชื่อม โยงถึงกันละกัน (บัณฑิต จุลาสัย, 2540)

สีเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของงานศิลปะ และเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึก อารมณ์ และจิตใจ ได้มากกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ ในชีวิตของมนุษย์มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสีต่าง ๆ อย่างแยกไม่ออก ซึ่งสีนับเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรมเป็นอย่างมาก สีที่ใช้กับอาคารมีทั้งสีตามธรรมชาติของเนื้อวัสดุแต่ละชนิด รวมทั้งวัสดุที่ผลิตขึ้นให้มีสีต่างๆ และทั้งสีที่ทาทับผิวของอาคารเพื่อการตกแต่ง หรือใช้เพื่อการรักษาเนื้อวัสดุให้คงทนถาวร สีที่ใช้กับงานสถาปัตยกรรม นอกจากจะเกิดขึ้นจากความจำเป็นทางการใช้ทางการใช้วัสดุแต่ละชนิดที่ประกอบเป็นรูปทรงให้ถูกต้องตามชนิดของโครงสร้างและการใช้สอยแล้ว ยังใช้เพื่อเป็นการเน้นลักษณะประเภทของอาคาร เป็นเครื่องช่วยให้รูปทรงและส่วนประกอบของอาคารชัดเจนขึ้น ช่วยเน้นให้เห็นความแตกต่างของส่วนประกอบแต่ละส่วนที่ต้องการจะเน้น ช่วยแยกส่วนที่เป็นโครงสร้างให้เด่นชัด ตลอดจนช่วยให้ความรู้สึกทางด้านจิตใจและบรรยากาศอีกด้วย (มุสตี ทิพทัส, 2530)

คุณลักษณะของสี เป็นการใช้สีในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเกิดความสวยงามและความรู้สึกต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้สร้าง คุณลักษณะของสีที่ใช้โดยทั่วไป มีดังนี้ คือ

สีเอกรงค์ (Monochrome) เป็นการใช้สีเพียงสีเดียว แต่มีหลาย ๆ น้ำหนัก ซึ่งไล่เรียงจากน้ำหนักอ่อนไปแก่ เป็นการใช้สีแบบดั้งเดิม ภาพจิตรกรรมไทย แบบดั้งเดิมจะเป็นลักษณะนี้ ต่อมาเมื่อมีการใช้สีอื่น ๆ เข้ามาประกอบมากขึ้น ทำให้มีหลายสี ซึ่งเรียกว่า "พหุรงค์" ภาพแบบสีเอกรงค์มักดูเรียบๆ ไม่ค่อยน่าสนใจ

วรรณะของสี (Tone) สีมีอยู่ 2 วรรณะ คือ วรรณะสีร้อน และ สีเย็น สีร้อนคือสีที่ดูแล้วให้ความรู้สึกร้อน สีเย็นคือสีที่ดูแล้วรู้สึกเย็น ซึ่งอยู่ในวงจรัสสี สีม่วงกับสีเหลืองเป็นได้ทั้งสีร้อนและสีเย็น แล้วแต่ว่าจะอยู่กับกลุ่มสีใด การใช้สีในวรรณะเดียวกันจะทำให้เกิดรู้สึกกลมกลืนกัน การใช้สีต่างวรรณะจะทำให้เกิดความแตกต่าง ชัดแย้ง การเลือกใช้สีในวรรณะใด ๆ ขึ้นอยู่กับความต้องการและจุดมุ่งหมายของงาน

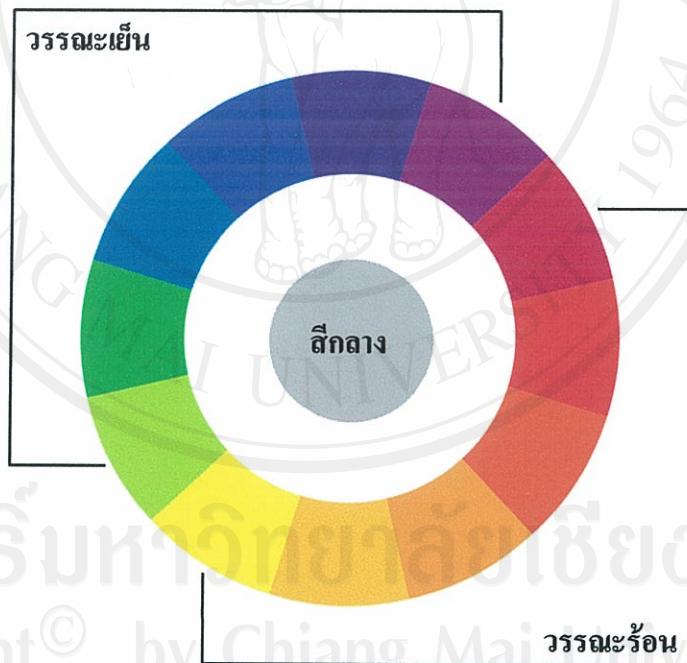
ค่าน้ำหนักของสี (Value of colour) เป็นการใช้สีโดยให้มิก้าน้ำหนักในระดับต่าง ๆ กัน และมีสีหลาย ๆ สี ซึ่งถ้าเป็นสีเดียว ก็จะมีลักษณะเป็นสีเอกรงค์ การใช้ค่าน้ำหนักของสี จะทำให้เกิดความกลมกลืน เกิดระยะใกล้ไกล ตื้นลึก ถ้ามีค่าน้ำหนักหลาย ๆ ระดับ สีก็จะกลมกลืนกันมากขึ้น แต่ถ้ามีเพียง 1-2 ระดับที่ห่างกัน จะทำให้เกิดความแตกต่าง

ความเข้มของสี (Intensity) เกิดจากสีแท้ คือสีที่เกิดจากการผสมกันในวงจรัสสี เป็นสีหลักที่ผสมขึ้นตามกฎเกณฑ์และไม่ถูกผสมด้วยสีกลางหรือสีอื่น ๆ จะมีค่าความเข้มสูงสุด หรือแรงจัดที่สุด เป็นค่าความแท้ของสีที่ไม่ถูกเจือปน เมื่อสีเหล่านี้ อยู่ท่ามกลางสีอื่น ๆ ที่ถูกผสมให้เข้มขึ้น

หรืออ่อนลง ให้มืด หม่น หรือเปลี่ยนค่าไปแล้ว สีแท้จะแสดงความแรงของสีปรากฏออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้เกิดจุดสนใจขึ้นในผลงานลักษณะเช่นนี้ เหมือนกับดอกเฟื่องฟ้าสีชมพูสด ๆ หรือบานเย็น ที่อยู่ท่ามกลางใบเฟื่องฟ้าที่เขียวจัด ๆ หรือ พลุที่ถูกจุดส่องสว่างในยามเทศกาลตัดกับสีมืด ๆ ทึบ ๆ ทึม ๆ ของท้องฟ้ายามค่ำคืน เป็นต้น

สีส่วนรวม (Tonality) เป็นลักษณะที่มีสีใดสีหนึ่ง หรือกลุ่มสีชุดหนึ่งที่ใกล้เคียงกัน มีอิทธิพลครอบคลุม สีอื่น ๆ ที่อยู่ในภาพ เช่น ในทุ่งดอกทานตะวันที่กำลังออกดอกชูช่อบานสะพรั่ง สีส่วนรวมก็คือ สีของดอกทานตะวัน หรือบรรยากาศการแข่งขันฟุตบอลในสนาม ถึงแม้ผู้เล่นทั้งสองทีมจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้า หลากสีต่างกันก็ตาม แต่สีเขียวของสนามก็จะมีอิทธิพลครอบคลุมสีต่าง ๆ ทั้งหมด สีใดก็ตามที่มีลักษณะเช่นนี้ เป็นสีส่วนรวมของภาพ

สีกลาง (Neutral Colour) คือ สีที่เกิดการผสมสีทุกสี ในวงจรสี หรือ แม่สี 3 สี ผสมกันจะได้สีเทาแก่ สีทั้ง 3 ขึ้นเมื่อนำมาจัดอยู่เป็นวงจรจะได้ลักษณะเป็นวงล้อสี ดังนี้ (PRC newart, โรงเรียนปริญญ์รอยแยลส์วิทยาลัย, 2549 : ระบบออนไลน์)

แผนภูมิ 2 แสดงวงจรสี

ดังนั้นในการออกแบบสถาปัตยกรรม จึงควรมีหลักสำคัญในการออกแบบ คือ การสนองความต้องการทางการใช้สอยได้อย่างเหมาะสม มีความมั่นคงแข็งแรง และมีการแสดงออกของรูปร่างลักษณะอาคารอย่างมีความเหมาะสมตามประเภทอาคาร และสามารถให้ความพึงพอใจแก่

ผู้พบเห็น รวมทั้งส่วนประกอบต่าง ๆ ของอาคาร เช่น การกันแสง การบังแสงแดด การลดแสง การนำทางให้ลมพัดผ่าน การเจาะช่องแสง หรือการออกแบบช่องประตูหน้าต่างบนตัวอาคาร อุณหภูมิภายในอาคาร การระบายอากาศ และสีภายในอาคาร สิ่งเหล่านี้จะต้องมีการออกแบบให้ผสมผสานกันได้อย่างลงตัว แบบเกิดประโยชน์ใช้สอยได้สูงสุดตามความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้สำนักงาน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภาวดี ชาญเมธี (2548) กล่าวในบทความเรื่อง โรคแพ้ตึก (Sick Building Syndrome) ว่าโรคนี้มีอยู่จริง เพราะองค์การอนามัยโลกออกมายืนยันแล้วว่าสารพิษที่ออกมาจากตึกทำให้เกิดโรคได้ สารพิษที่ว่านี้ส่วนใหญ่มาจากวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้าง วัสดุทำเฟอร์นิเจอร์ รวมถึงวัสดุตกแต่งบ้าน จากเดิมที่เคยใช้ไม้ก็เปลี่ยนมาใช้วัสดุที่มีส่วนผสมของผลิตภัณฑ์สังเคราะห์ กาวเรซินหรือยางสังเคราะห์ สีสังเคราะห์แทน เพื่อให้วัสดุทนทานและมีอายุการใช้งานมากขึ้น เช่น พลาสติก ฝ้าเพดานสำเร็จรูป พรมปูพื้น น้ำยาเคลือบเงาไม้ อุปกรณ์เหล่านี้ล้วนมาจากสารสังเคราะห์ซึ่งก็ปล่อยสารพิษออกมาได้ ทำให้คนที่อยู่ในตึกมีอาการป่วยเป็น โรคแพ้ตึกจะอ่อนเพลีย ปวดศีรษะ ง่วงเหงาหาวนอน ซึม มีผื่นขึ้นตามตัว ระคายเคืองตา และอาจจะหายใจขัด หอบ หืด และอาจจะเป็นโรครูมิแพ้แบบที่ไม่ทราบสาเหตุ โดยอาการจะเป็นๆ หายๆ แต่ก็เชื่อว่าทุกคนจะเป็นโรคแพ้ตึก อาการจะเกิดขึ้นกับคนที่อยู่ในตึกและอาคารเป็นเวลานาน แล้วนอกจากสารพิษแล้ว ฝุ่นละอองจากแอร์คอนดิชันเนอร์ตัวเก่าที่ไม่เคยล้างก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กเป็นโรครูมิแพ้ ซึ่งทั้งสารพิษและฝุ่นละอองจากแอร์คอนดิชันเนอร์สามารถป้องกันและแก้ไขด้วยวิธีง่ายๆ ที่ลืมนึกไปแล้ว นั่นก็คือการระบายอากาศในบ้านหรืออาคารเป็นประจำ เพื่อให้อากาศบริสุทธิ์ได้ไหลเวียนแทนที่อากาศเสีย ซึ่งถือเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมภายในตัวอาคารให้ดีกับสุขภาพมนุษย์เรานั้นเอง

จากบทความที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าการสร้างสภาพแวดล้อมในอาคารสถานที่ให้ดีขึ้นสามารถทำได้โดยการรู้จักสังเกตจากเรื่องใกล้ๆ ตัวเราเอง ไม่ว่าจะเป็นการรู้จักดูแลทำความสะอาดวัสดุ อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ รวมไปถึงการสำรวจตรวจดูอุปกรณ์เครื่องใช้ที่ชำรุด แล้วทำการเปลี่ยนหรือซ่อมแซมให้เรียบร้อย ตลอดจนขั้นตอนในการเลือกวัสดุที่นำมาสร้างเป็นตัวอาคารเองก็จะต้องใช้ความพิถีพิถันมากขึ้นด้วย

นพมาศ สุทธิพงษ์ (2544) กล่าวในงานวิจัยเรื่องการจัดการพื้นที่ภายในสถาบันราชภัฏ เชียงใหม่ วิทยาเขตเวียงบัว ว่าแผนการพัฒนาสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ มีนโยบายว่าการพัฒนา ปรับปรุงอาคารสถานที่นั้น จะต้องหาแนวทางในการจัดการสถานที่และสภาพแวดล้อมตามความต้องการของนักศึกษา โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น ผ่านทางระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต สายตรงถึงอธิการบดี ในเรื่องทั่วไปเพื่อให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ปรับปรุงสถาบัน เพื่อเป็นการรองรับนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี โดยสภาพแวดล้อมภายใน สถาบัน อาจส่งผลต่อความรู้สึก และประสิทธิภาพทางการเรียนของนักศึกษา ดังนั้นการศึกษาถึง สภาพปัญหาและความต้องการของนักศึกษาต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถาบันราชภัฏ เชียงใหม่ จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถาบันให้เอื้อต่อบรรยากาศ ทางการเรียน การสอน และยังช่วยส่งเสริมตามนโยบายแผนพัฒนาสถาบันในการหาแนวทางการ จัดการพื้นที่อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

จากงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าการจะปรับปรุงพัฒนาสถานที่ที่ถือว่าเป็นพื้นที่ สาธารณะ หรือพื้นที่ที่มีกลุ่มคนจำนวนมากร่วมเป็นเจ้าของ แม้ว่าจะไม่ได้เป็นเจ้าของด้วยการ ครอบครอง แต่ก็ถือว่าเป็นเจ้าของโดยร่วมกันใช้ประโยชน์จากพื้นที่ หรือสถานที่นั้น ก็ย่อมจะต้อง เล็งเห็นต่อความสำคัญในการเปิดโอกาสให้กลุ่มคนเหล่านั้นสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการ ปรับปรุงพัฒนาสถานที่นั้นๆ ด้วย

ธันว์ ศรีจันทร์ (2539) กล่าวในงานวิจัยเรื่องการออกแบบตกแต่งภายในสำนักงานบริษัท MTV. สาขาในประเทศไทย ว่าการออกแบบให้ได้ผลลัพธ์ของงานที่ดีมีเอกลักษณ์นั้น ย่อมต้องใช้ กระบวนการหลาย ๆ ด้าน ซึ่งเป็นการนำไปสู่การนำข้อมูลไปใช้ ซึ่งได้ถูกนำเสนอผ่านรูปแบบที่ เหมาะสมกับตัวงานนั้นๆ สถาปัตยกรรมภายในของโครงการและส่วนที่สำคัญที่จะทำให้งาน ออกแบบนี้ก็ออกมาในรูปแบบที่สมบูรณ์ได้ในที่สุด

จากงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า การออกแบบตกแต่งภายในนั้นจะต้องอาศัยปัจจัย หลายๆ ด้าน เพื่อให้การออกแบบตกแต่งภายในเกิดประสิทธิผล หรือเกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้งานได้ อย่างสูงสุด ดังนั้นการศึกษาถึงข้อมูลต่างๆ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้ในการ ออกแบบตกแต่งภายในจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจมากสำหรับผู้วิจัย เป็นการศึกษาถึงความต้องการ ทางด้านปัจจัยต่างๆ ในการออกแบบตกแต่งภายในของผู้ใช้สำนักงานบริการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อ

จะได้เป็นแนวทางในการออกแบบตกแต่งภายในของสำนักงานบริการในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ลดา เกียรติพงษ์พันธ์ (2539) กล่าวในงานวิจัยเรื่องปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้อาคารสำนักงานว่า ปัจจัยทางด้านการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้อาคารสำนักงานเรียงลำดับตามความสำคัญได้ดังนี้ คือ อันดับหนึ่งเป็นปัจจัยด้านสถานที่ ได้แก่ ที่จอดรถกว้างขวาง การคมนาคมสะดวกและใกล้แหล่งชุมชน ปัจจัยอันดับสองคือ รูปแบบของอาคารสำนักงาน ได้แก่ ขนาดของพื้นที่ รูปแบบภายในอาคาร และการบริการ สำหรับปัจจัยอันดับสามคือ ปัจจัยด้านราคา ได้แก่ ราคาซื้อหรือค่าเช่าอัตราค่าสาธารณูปโภค อัตราค่าบริการ และวิธีชำระเงิน ส่วนปัจจัยสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การโฆษณา การส่งเสริมการขาย และพนักงานขายตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าสื่อโฆษณาที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาคารสำนักงาน เรียงลำดับความสำคัญคือ โบชัวร์ ป้ายโฆษณากลางแจ้ง และหนังสือพิมพ์ และสำหรับปัญหาของผู้ประกอบการนั้นประกอบไปด้วย ปัญหาในด้านอาคารสำนักงาน ซึ่งได้แก่ การบริการไม่ดี ขนาดของพื้นที่น้อย ไปไม่สามารถขยายได้ และรูปแบบอาคารสำนักงานไม่สะดวกต่อการใช้ ส่วนปัญหาด้านการบริการของอาคารสำนักงานประกอบด้วย อาคารสำนักงานไม่ให้ความสนใจและความสำคัญแก่ลูกค้า ภายในอาคารสำนักงานมีบริการไม่ครบตามความต้องการของลูกค้า และไม่มีบริการอื่นนอกจากพื้นที่ให้เช่า ปัญหาด้านราคาดังกล่าว ได้แก่ ราคาขายและราคาเช่าสูง อัตราค่าสาธารณูปโภคสูงและมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ปัญหาด้านสถานที่ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกไม่ครบ สาธารณูปโภคมีปัญหาบ่อย และการเช่าออกยาก ปัญหาด้านการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ พนักงานที่ติดต่อไปไม่มีความรู้เรื่องอาคารสำนักงาน ไม่ได้รับตามที่ส่งเสริมการขายไว้ และการโฆษณาไม่ชัดเจนหรือโฆษณาไม่ตรงกับข้อเท็จจริง

จากงานวิจัยที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่าปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้อาคารสำนักงาน ซึ่งตามลำดับความสำคัญนั้นถือได้ว่า อันดับหนึ่งเป็นปัจจัยทางด้านสถานที่ ได้แก่ ที่จอดรถกว้างขวาง การคมนาคมสะดวกและใกล้แหล่งชุมชน ส่วนปัจจัยอันดับสองคือ รูปแบบของอาคารสำนักงาน ได้แก่ ขนาดของพื้นที่ รูปแบบภายในอาคาร และการบริการ จากปัจจัยด้านการตลาดทั้งสองอันดับนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นปัจจัยที่จัดอยู่ในอันดับต้นๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการตัดสินใจในเบื้องต้นก่อนที่จะเลือกมาใช้บริการอาคารสำนักงานนั้นๆ